

107

[1816] «'Ηστορίθη ὁ θῖος οὔτος και πάνσεπιος ναὸς τοῦ ἁγίου και ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου του Μυροβλίτου ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτότου και θεωπροβλίτου ἡμῶν δεσπότου τῆς ἀγιοτάτης μιτροπώλεως Ναυπάκτου και Ἄρτης κυρίου κυρίου Πορφυρίου διὰ συνδρομῆς και δαπάνης τοῦ παροσιοτάτου ἁγίου καθιγουμένου κυρίου κυρίου Χριστοφόρου Χρισάνθου, Ζωσιμᾶ τῶν ἱερομονάχων Εὐγενίου, Ἀνθίμου τοῦ μοναχοῦ. Ἐπὶ ἔτος αωις' διὰ χειρὸς ἱμῶν τῶν ταπεινῶν Ἰωάννου ἱερέος και Χριστοδούλου τῶν ἀδελφῶν τῶν ἐξ Ἰωανίνων ε κόμης Κορίτιανης».

'Επιγραφή ἀνωθεν τῆς θύρας τοῦ ναοῦ τῆς Μονῆς τοῦ Ζαλόγγου.

'Επίσης ἐντὸς τοῦ νάρθηκος τοῦ ναοῦ τούτου ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή: «Οὔτος ὁ ναὸς ἀνακενίσθι ἐκ θεμελίου παρὰ τοῦ πανοσιοτάτου καθιγουμένου κυρ Διονησήου διὰ μετόχη τῆς μονῆς τοῦ Ταξιάρχ(ου)».

Πρόκειται περὶ τῆς μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν τῆς κειμένης ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τοῦ Ζαλόγγου, ἧς μετόχιον ἦτο ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Δημητρίου.

Εἰς τὸν σολέαν ὑπάρχει πλάξ ἐπὶ τοῦ δαπέδου μετὴν ἐξῆς ἀρχαίαν ἐπιγραφὴν :

Α Ν Ι Κ Η Τ Ο Σ
Κ Ε Φ Α Λ Ο Σ

108

[1817] «ετους 1817. επαη το δεκαρι το αραποσητικο γροσια 3 παραδες 15».

'Ενθύμησις εἰς ἐξώφυλλον τοῦ μηναίου τοῦ Ἰουνίου τῆς ἐκκλησίας τῆς Μοσπίνης.

109

[1819] «Α. Ζέρας ἐφύτευσε 1819»

'Επιγραφή ἐπὶ λίθου ἐντετειχισμένη ἐπὶ τοῦ πλατάνου τοῦ κειμένου εἰς τὴν πλατεῖαν τῶν Ἄνω Σουδενῶν τοῦ Ζαγορίου.

110

[1819] «'Ανακινίσθι ὁ Θῖος ναὸς τοῦ ἁγίου Νικολάου κι ἐπισκοπέθοντας ὁ πανιερωτατος Γαβριηλ Ἰωάννινα κὲ ἐπιτροπέθοντας ὁ κὶρ παπαθεοδορις και ἱπαπᾶ ἀναστάσις ἡπὸ χειρὸς διμίτρις ζοπανιοις ἰ 1819 μαιου 6».

'Επιγραφή ἀνωθεν τῆς ἐξωτερικῆς θύρας τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου τῆς Σαδοβίτσας.

¹⁾ Ἐκ τοῦ χωρίου Ζουπάνι τῆς Μακεδονίας.

111

[1820] «ενετησι 1820 φουσατα βασιλικά εκλησαν τον Αλι πασια εις τα Ιωανηνα και τον Μοχιαρ πασιὰ στο τεπελενη και τον βελη πασα στην παργαν και τους επιασαν και τον αλιπασια επωλεμησαν χρωνοις δηο και τον επιασε η ρεσιτις τον εγελασαν και τον επιασαν στο νησι 1822 γεναριου 13 τον εκοψαν και τοβαλαν τη κεφαλι σε ασημενιο λεγενη.

βοηθος του αλι πασια ωνωμαζωμενος μαρκος και του αποδελιπου ραγια(;) επιασε τους βαριαδες τον πλεσια και εβηκαν οι νιζαμιδες και επολεμησαν και επηραν τω βιω τον ριζωτην και τους σουλιωτες.

ωνωμαζωμενος μαρκος ελαβωθηκε στη πλακα και εγερευσε ετερα(;) απερασε τασκερι σιτωκαλα χηλιαδες 6 ετερα(;) απο τα πέντε πιγαδηα απο τα γρατζανα και τους εκλεσαν στο σουλι στο καστρο ετερα(;) επρωσκυνησαν και τους επιρε ο εγγκεσος στω πελαγω κιαπεκυ επιγαν στον μορεα.

ωνωμαζωμενος μαρκος επολεμαγε μετοσπαθη μος επενεσι χηλιαδες 6... στα μορεα ωνωμαζωμενος... τοσι τον εσκυαζονταν « τουρκη ωπος σικναζονται τα προβατα απο τους λικους».

'Ενθύμησις ἀπὸ τὸ Μηναιὸν τοῦ 'Ιανουαρίου (ἔκδοσις Βενετίας 1740 ὑπὸ Ν. Σάρου) τῆς ἐκκλησίας τῆς Μοσπίνης.

112

[1820] «ἔτος 1820. Επιραν η αλατούπιδες τον τεπλον τουτοις της αγίας εκκλησίας και την επιγαν στα ηοανηνα κε εκι εβηκε ο Ισμαηλ πεης κε τον εβγαλε και τον εφύλαξε ος εξη μινες κιαργότερις επιγαν κε τον πιραν κε τον εκαρφροσανκαθος ηταν ετοτες επιραν κε τα ἅγια ηιρατηκα ὡς τα ηωανηνα και τα ξαγόρασαν προς γρόσια 500 και τὰ επιραν πισο και εκαναν χηλιαδες 3 γρόσια.

1820 και εις τον αφέντη τον πιταφρον εδωσαν η βρωμεροπισι εβρηη γρόσια 1500 δηα να τον πάρουν κἔλαχαν χριστιανη και δεν τον ἔδωκαν».

'Ενθυμήσεις εις τὸ Μηναιὸν τοῦ 'Απριλίου τοῦ ναοῦ τῆς Μοσπίνας.

113

[1820] «1820 αὔγουστος 18 ἡμέρα τετράδι ἔκλισαν τον Αλι πασα ἀπὸ τὸ τεπελένη μεσα στα γηαννηνα ἀπὸ τῆ θα... και ηρθε ὁ πασὸ πεγης ἀπὸ τὴν πόλη με χιλιαδε 3 10 πασαδης 10 βεζυράδης και ηρθε ὁ ρούμελις και ὁ ρεσιτ πασας και πηρε το κεφαλι τον καραλι και τόστιλε σι πολι 1822 γεναριου 25 ημερα τρίτη τον ἔφονευσαν. 1820 οκτωβριου 2 τὸ σαβατο εσπερας εφθασα στο βαηνίτι δασκαλος διὰ να μαθο τὰ πεδιὰ γράματα και μου... και μενω ταπεινὸς μητζη δασκαλος ηὸς παπαωαννου ἀπὸ χορίον ζελοβα».

'Ενθύμησις ἐπὶ τοῦ Μηναιὸν Αὐγούστου (ἔκδ. Βενετίας Πάνου Θεοδοσίου 1795) τοῦ ναοῦ τοῦ 'Αγ. Γεωργίου Βαγενητίου.

114

[1820] «Αὕτη ἀφιέρωται παρὰ τῶν Φιλοχρήστων υἱῶν τοῦ ἀειμνήστου Κυριάκου Τζανάκα πρὸς ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν καὶ τοῦ ἀοιδήμου πατρὸς ἐν Νίζνῃ 1820».

'Επιγραφή ἐπὶ τῆς φορητῆς εἰκόνης τῆς Παναγίας κειμένης εἰς τὸ ἄκρον ἀριστερὸν τοῦ τέμπλου τῆς κεντρικῆς ἐκκλησίας τοῦ Μετσόβου. Ὁ Τσανάκας ἦτο πρόκριτος τοῦ Μετσόβου.

115

[1820] «1820 αὐγουστος 20 ἐκλεισθηκε (ὁ 'Αλῆ πασῶς) μεσα στο καστρο νὰ πολεμηση με τον Σουλταν Μεχμετη (ἀντὶ Μαχμουτ) εκατζε μεσα στο κασιο κλεισμενος 17 μηνας κε 5 ημερας».

'Ενθύμησις εἰς βιβλίον τῆς ἐκκλησίας τοῦ 'Ανθοχωρίου.

116

[1820] «1820. Χαλαστηκε το χορηο μᾶς κε εφηγαν ολοι πολυ πηγαν σε ἄλα χοριά κε κασαπαδες κε η περισσοτερη πηγαν εις τρικαλα κε δεν ηταν μαθημενη ο κοσμος και απεθαναν ὅλοι εκει και απο την μεγαλη φτωχηα που ηχαν τους εθαφταν στο φτεληα (;) ο κοσμος ο ξενος θεε μου μεγαλοδυναμε να μη μας το δοσης αλη φορα πλεροματα και ασκεργια οπου ερχονταν χαλασαμαν»

'Ενθύμησις εἰς βιβλίον τῆς ἐκκλησίας τοῦ 'Ανθοχωρίου.

117

[1820]. «1820 κληστηκε ο αλη πασας στα γιάνενα στο καστρο κε πολεμαγε με τον Σουλταν Μεχμέτη βασιληα μας»

'Ενθύμησις εἰς βιβλίον τῆς ἐκκλησίας τοῦ 'Ανθοχωρίου Μετσόβου.

118

[1820] «1820. αυγουστος 30 ημερα δευτερα εστηλε ὁ βασηλευς ἀπο τὴν πολι τον πασο-πεγη σμαὺλ πασας ἀπο Ἰωάννινα να πολεμηση τον αλι-πασα απο τὸ τεπελένη και ηρθαν βηζεραδες και πασαδες ἀπο ολα τὰ βε-λαετια χηλιαδες ηκοσι

Ταυτα μενο δάσκαλος

και εγω εφηγα και με πηραν η χορα και με παησαν στον αγιον αθανασιον και εκει εκατζα και μηναν και ηστερα με παησαν σε ενα χοριο καλούμεγον βαηνήτι και εκει εκατζα ἀπὸ τους 1820 οκτοβριου 2 ἡμερα σαβατο εσπερα εος του 1823 μαιου ημερα τετράδη ηρθα. πησο στο χοριο μου καλουμεγον ζελόβα. εις ενθημησι.

Ταυτα μένο μήτζη δάσκαλος ηος παπάγου»

'Ενθύμησις εἰς μηναιὸν τοῦ 'Ιουλίου τοῦ ναοῦ τοῦ 'Αγ. Δημητρίου τῆς Ζέλοβας ἐκδοθὲν τῷ 1778 ἐν Βενετία εἰς τὸ τυπογραφεῖον Δημητρίου Θεοδοσίου τοῦ ἐξ 'Ιωαννίνων.

119

[1821] «1821 'Απριλίου 30 Σάββατο πουρνὸ ἐπῆραν τὸ Νησί».

'Ενθύμησις εἰς μηναιὸν τοῦ ναοῦ τοῦ 'Αγ. Γεωργίου Λυγγιάδων.

120

[1821] «1821 'Ιουλίου 10 Δευτέρα πουρνὸ χάλασαν τοὺς Καλαριτες».

'Ενθύμησις εἰς μηναιὸν τοῦ ναοῦ 'Αγ. Γεωργίου τῶν Λυγγιάδων. Χάρις εἰς τὴν ἐνθύμησιν ταύτην διηυκρινίσθη τὸ ζήτημα τῆς ἀκριβοῦς ἡμερομηνίας τῆς καταστροφῆς τῶν Καλαριτῶν καὶ τοῦ Σηράκου ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ Χουρσίτ (βλ. Χρ. Σούλη, Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Καλαριτῶν «'Ηπειρ. Χρονικά» τ. Ζ' 1933 σ. 149-156).

121

[1821] «ετος 1821 'Ιουλιον 27 τὴν ἡμέρα τοῦ παντελειμον τετράδη ἐχάλασαν τὰ γραμενοχόρια η σουλιότε καὶ τὸ βασιλικο τὸ ἀσκέρι καὶ ἐπολέμησαν σιτὴ κοβήλιανη καὶ ἐσκοτόθησαν τούρκοι καὶ ῥομέη καὶ ἔκαψαν σπῖτια καὶ ἀλώγια καὶ ἐπῆραν τὸ βηο τοῦ κόσμιου καὶ ἐπῆραν κεφάλια καὶ εἰς ἐνθήμησιν καὶ ἔκαψαν ἐκλισίες καὶ μοναστήρια. Ταυτα μένο

μήτησιν δάσκαλος ηος

Παπαπάνου ζέλοβα.»

'Ενθύμησις εἰς τὸ μηναιὸν τοῦ 'Ιανουαρίου τοῦ ναοῦ τοῦ 'Αγίου Δημητρίου τοῦ Δ. τῶν 'Ιωαννίνων κειμένου χωρίου Ζέλοβα.

122

[1822] «1822 γεναρης 25. τὸ πῆραν τὸ καστρο δ Χουρσίτης. εμεινε στα γιαγερα βαλης ο αλης τριαντα τρια χρονια εν τη δοξη μα ο κοσμος τουρκοι κε ρομεη με σκλαβιες κε αρπαγες. τις διηγησεται τουτη γαι η αμαρτια του κοσμου».

'Ενθύμησις ἀπὸ βιβλίον τῆς ἐκκλησίας τοῦ 'Ανθοχωρίου.

123

[1822] «Διὰ χειρὸς Παπᾶ Διαμάντη ἀπὸ Μονοδένδρι αωηβ' 'Ιανουαρίου α'».

'Επιγραφή ἐπὶ φορητῆς εἰκόνοσ τῆς Παναγίας τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Δημητρίου τῶν Ἄνω Σουδενῶν.

124

[1823] «'Ετος 1823. ἔρθε μια ακριβια κε ι κακη ι λιμα οπου ετρω-
 ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ Θ', (1934) 8

γὰν ὁ κόσμος τὰ λαχὰνα κε επαγεναν κε επαρακαλιγαν το πειτασι κε του εδιγαν γιδες κε πρατινες κε το επεργαν 15 γρο(σια) βερσεσε κε επαγεναν στι πρεβεζα κε το επεργαν γ (=50)γρο(σια) το φορτομα κε εγινικαν ο κοσμος σα λιψανα κε σα πεθαμενι κε επαραλαξαν ο κοσμος».

'Ενθύμησις εἰς τὸ ἐξώφυλλον τοῦ μηναίου Δεκεμβρίου (ἐκδ. Νικολάου Σάρρου ἐν Βενετία 1740) τοῦ ναοῦ τῆς Μοσπίνης.

125

[1823] «1823, εβνκαν η αρβανητες και τα αγια μυστιρια το ασκερι του χασαν πελοῦσι κε τα ἄγια ερατικα κε τον αφεντη(;) τον επιταφιον και τον εστοσαν κικατιζαν ψηλα η αγαρηνη και τον ετραβησαν η χριστιανη και τον εβγαλαν και ταλα τα πιραν ολα η αγαρινη και τα πιγαν κατα τη ναρια και παν ολοτελας».

'Ενθύμησις εἰς τὸ μηναῖον τοῦ 'Απριλίου τῆς ἐκκλησίας τῆς Μοσπίνης.

126

[1824] «1824 'Ιουλίου 25 Νικόδημος ἡγούμενος Χριστο-Νικόλας μάστορας».

'Επιγραφή ἐπὶ πλακὸς κειμένης εἰς τὸ μέσον τοῦ δαπέδου τοῦ ἐξωκκλησίου 'Αγία Παρασκευὴ τοῦ χωρίου Βορσίνα τῆς ἐπαρχίας Παραμυθιάς ἐχούσης ἀνάγλυφον δικέφαλον ἀετὸν ἐντὸς κύκλου, πέραξ δὲ τοῦ κύκλου τὴν ὡς ἄνω ἐπιγραφὴν.

Εἰς τὴν εἰκόνα τῆς 'Παναγίας τοῦ τέμπλου τοῦ ἰδίου ἐκκλησιδίου ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή

«Κτίτορας Νικόδιμος γούμενος 1829»

127

[1826] «1826 'Ιουνίου 4 ἀφιέρωσεν ὁ Θωμᾶς κώστα μιτζι σκαμνελίτης ενα ωρολόγιον εἰς τὸ μοναστηρι και εγραφη τὸ ὄνομα του εἰς τὴν παρησίαν διὰ μνήμην αὐτοῦ αἰωνίαν».

'Ενθύμησις ἐκ τῆς 13 σελ. τοῦ Καταστίχου τῆς Μονῆς Σκαμνελίου (βλ. ἀριθ. 53).

128

[1826] «1826 μαιου 20 ἀφιερωσαν ὁ γιάνι μοιζης και ζωη φότη σκαμνελίταις ενα φελόνι χρισον εἰς το μοναστηριον και ἐγράφησαν τὰ ὀνόματά τους εἰς τὴν παρησίαν διὰ μνήμην αὐτῶν αἰωνίαν».

'Ενθύμησις ἐκ τῆς 13 σελ. τοῦ Καταστίχου τῆς Μονῆς τοῦ Σκαμνελίου (βλ. ἀριθ. 53).

129

[1826] «1826 ἀπρίλης 9 θήμησι διὰ τὸ μησολόγη δπου εχαλασαν».

'Ενθύμησις εἰς Πεντηκοστάριον ἁγ. Γεωργίου Πραμάντων.

130

[1827] «1827 ἀπριλίου 3

ἤρθεν ὁ Δεσπότης ὁ Βενέδικτος σὺν Γιάννινα ἐπῆρε βοήθεια. γρόσια 380».

'Ενθύμησις ἐκ μηναίου τοῦ ναοῦ ἁγ. Γεωργίου Λυγγιάδων.

131

[1829] «1829 ετος εγινε μεγαλη ακριβια σε ολον τον κοσμον οπου ηρθε τριαγροσια η οκα το καλαμποκι. ομος τα επιλοιπα φαγουλατα ητον πολυ φθηγα»

«1879 γινηκε μεγαλητερη ἀκριβεια ἀπο τοτε σε ολα τα πραγματα και φαγουλατα».

(προσθήκη δι' ἑτέρας χειρός).

'Ενθύμησις εἰς βιβλίον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀνθοχωρίου.

132

[1829] «Εἰς τους 1829 ιανουριος εγινε μια ακριβεια στα πάντα στο γενημα αλεβρι καθαριο το δεκάρι γρ. 9 το βριζινο αραποσιτικο γρ. 8 εγινε ακριβια μεγαλη και σε πολιν τοπο και ετρο ο κοσμος λαχανα και αυτα εσοθήκαν και εχάθηκαν και απέ(θ)αγαν κερχοτας ο αριλιος ηρθαν στα Μαλωματα γενημα και επηγιναν ο κοσμος και επεργαν απο 60 παραδες την οκα και επειτα στα γιανινα 6 γροσια το δεκαρι

Ταυτα και μενο δάσκαλος ηος παπαπάνου ζελοβα».

'Ενθύμησις εἰς μηναῖον μηνὸς Ἰανουαρίου τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Δημητρίου τῆς Ζέλοδας ἐκδοθὲν τῷ 1778 ἐν Βενετίᾳ ὑπὸ Δημητρίου Θεοδοσίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων.

133

[1829] «1829. εγινε μεγάλη ακρίβεια την χρονιὰν αὐτήν, δπου ἐπήγε τὸ φόρτομα ἢ δκάδες ἑκατὸ γρόσια 300 ἤτη τρακόσια μὲ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ εγιναν χορταρια πλίθος και εζισαν ὁ κόσμος ὡσὰν τὰ ζῶα ἐξ αιτίας τῶν ἁμαρτιων τους. και εἰς τὰ 1830 αρκετὴ ἀκρίβια ἕως 100 γρ. τὸ φόρτομα εἰς την ανω ἀκρίβια ευγηκε αραποσιτι και φράγκικο και ετζι εκιβερθήκαν (γρ. ἐκυβερνήθηκαν, δηλ. ἐφωδιάσθησαν) ὁ κόσμος»

(ὑπογραφή δσσανάγνωστος)

'Ενθύμησις γραμμένη ἐν συνεχείᾳ τῆς ὑπ' ἀριθ. 132.

134

[1829] «'Ηστορίθη ὁ θειοθεῖος οὔτος καὶ πάνσεπτος ναὸς τῆς ἀγίας ὀσιομάρτυρος καὶ ἀθλυφόρου τοῦ Χριστοῦ Παρασκευῆς ἀρχηρατεβοντος τοῦ Πανιεροτάτου ἡμον δεσπότου κυρίου κυρίου Νεοφίτου Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης ἐπιτροπεβοντος κυ(ρίου) Ζο. Κοσμᾶ κὲ πάντων τον εὐσεβὸν χριστιανόν. Διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ταπινοῦ Χριστοδούλου μετὰ του ἡοῦ αὐτοῦ Ἄναστασίου. Ἔτος ,αωηθ'».

Ἐπιγραφή ἀνωθεν τῆς θύρας τοῦ ναοῦ τῆς ἀγ. Παρασκευῆς τοῦ χωρίου Παπαδάτες.

135

[1829] «Φανερόνο δηα του 1829 στο νησὴ στα γηάνηνα ἔκατσε τὸ χιόνη ἡμέρες 18 φανερόνο εγὸ ω κοσταντης γερογιάννης ἐγήνηκα ἀκρήβηα μεγαλη κια ἀπέθαναν κε μερικὸς κόσμος. το καθάρηω ταλεύρη ιο κατὸ γρ. 90 το ροκησο το δεκαρη γρ. 9. στην ἄρτα ἐπάη γρ. 9 σιῆν ἄρτα ἐπάη τὸ δεκάρη γρ. 12 σιὰ τρίκαλα το λουτζέκη (;) τὸ ταγάρι γρ. 50 εἰς τρίκαλα βεντήσια ἀπέθαναν φαμηλιες 30 απο την πηνα εζησα με κλίματα 40 μερες κε ηστερα πεθαναν».

Ἐνθύμησις ἐπὶ βιβλίου τοῦ ναοῦ τῆς Ἄγ. Τριάδος εἰς Καβαλάρι τοῦ Ζαγορίου.

136

[1830] «1830 Δυγούστου 30 Σάββατο ἀναπαύθηκεν ὁ Δεσπότης Βενέδικτος».

Ἐνθύμησις ἀπὸ μηναιὸν τοῦ ἀγ. Γεωργίου Λυγγιάδων. Ἡ ἐνθύμησις αὕτη ἐπικυροῖ ὅσα ὁ πρόην Μητροπολίτης Παραμυθίας κ. Ἀθηναγόρας ἀναγράφει ἐν «Ἡπειρ. Χρονικοῖς» (τ. Γ' τοῦ 1928 σ. 43).

137

[1830] «1830 ηταν μεγας χαλασμος εἰς τον κοσμον απο κλεφτες κε αλβανιτες. ο πλεον μικροτερος του κοσμου ητον τοτες τρανητερος. τουτος ο κερως να μη γενη ποτες». «Ὁμοίως 1878-1879» προσθήκη δι' ἑτέρας χειρὸς.

Ἐνθύμησις εἰς βιβλίον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀνθοχωρίου.

138

[1830] «1830 μας εμασεν στο χοριο σατηραζαμης οπου ηχαμαν σκορπισει ολον το χοριον».

Ἐνθύμησις εἰς βιβλίον τῆς ἐκκλησίας Ἀνθοχωρίου.

139

[1831] «1831 Φλεβάρης 27 παρασκευῆ ἦλθεν ὁ δεσπότης ὁ Σόφιας εἰς τὰ Γιάνενα ὄνομα Ἰωακίμης»..

'Ενθύμησις ἀπὸ μηναῖον τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Γεωργίου Λυγγιάδων. Συμφώνως πρὸς τὴν ἐνθύμησιν ταύτην ἐλέγχεται ἀνακριθῆς ἡ πληροφορία ἡ ἀναγραφομένη ὑπὸ τοῦ πρῶην Μητροπολίτου Παραμυθίας κ. 'Αθηναγόρα. ('Η ἐκκλησία τῶν 'Ιωαννίνων «'Ηπειρ. Χρονικά» τ. Γ' τοῦ 1929 σ. 43) ὅτι ὁ 'Ιωακείμ ἐξελέγη Μητροπολίτης 'Ιωαννίνων κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1830.

140

[1832] «'Ιστορήθη ὁ πάνσεπτος οὐτός και θεῖος ναός τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας τοῦ θαυματουργοῦ κατὰ τὸ 1832 ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου ἁγίου 'Ιωαννίνων κυρίου κυρίου 'Ιωακείμ ἐπιτροπεύοντος τοῦ αἰδεσιμωτάτου κυρίου Παπα 'Αναστασίου διὰ δὲ χειρὸς Θεοδοσίου και Κωνσταντίνου υἱοῦ αὐτοῦ τῶν 'Ιωαννιτῶν ἐν μηνί Σεπτεμβρίου 20».

Ἐπέρθυρος ἐπιγραφή τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Νικολάου τῆς Σαντοβίτσας (νῦν Μαρμαρά).

Κάτωθεν τῶν εἰκόνων τοῦ ἁγ. 'Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου και 'Αγ. Βασιλείου ἐπὶ τοῦ τέμπλου τοῦ ἰδίου ναοῦ ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή

«Διὰ δαπάνης τοῦ εὐγενεσιτάτου κυρ 'Αθανασίου Βάγια».

141

[1833] «'Επιτροπεβόν(των) 'Αναγνώστου 'Εξάρχου Λεοντίου 1833».

'Επιγραφή ἐπὶ τοῦ τέμπλου τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Γεωργίου κτισθέντος κατὰ τὸ 1793 κειμένου εἰς Τρίστενον (Δρεστενῖνον) τοῦ Ζαγορίου.

142

[1833] «'Ανεκτίσθη δε νυκτὶ ὁ θεῖος οὐτός ναός τοῦ ἁγίου και ἐνδόξου ἀποστόλου Βαρνάβα διὰ συνδρομῆς τῶν κυρίων.....Χρήστου Λουριώτου και τοῦ υἱοῦ του Δημητρίου ετη ,αωλγ' ἀπριλ. 12».

'Επιγραφή ἄνωθεν τῆς θύρας τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Βαρνάβα εἰς τὸ χωρίον Λοῦρος τῆς ἐπαρχίας Πρεβέζης.

143

[1835] «1835 Αὐγούστου 2 ἔκαμαν τὸ Δεσπότη τὸν σοφίας σερηγούνη».

'Ενθύμησις ἀπὸ μηναῖον τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Γεωργίου τῶν Λυγγιάδων.

144

[1836] «1836 ἀλωνάρης 17 μερα παρασκευῆ ἤρθεν ὁ δεσπότης ἀπὸ τὴν πόλιν 'Ιωακείμης πὸν ἦταν στὸ κάστρο».

Ἐνθύμησις ἀπὸ μηναιῶν τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Γεωργίου Λυγγιάδων. Κατὰ τὴν ἐνθύμησιν ταύτην ἐλέγχονται ἀνακριβῆ τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ πρῶην Μητροπολίτου Παραμυθίας κ. Ἀθηναγόρα ἐν τοῖς «Ἡπειρ. Χρονικοῖς (τ. Γ' τοῦ 1928 σ. 43) ὅτι ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Ἰωακείμ ὁ ἀπὸ Δρυϊνουπόλεως ἐγένετο Μητροπολίτης Ἰωαννίνων τῷ 1835. Κάστρο ἐν τῇ ἐνθυμήσει ταύτῃ ἐννοεῖται τὸ Ἀργυρόκαστρον «Κάστρο» κοινῶς καλούμενον.

145

[1837] «Δάσκαλως γραφῆ εκ χωρας δραγουμις σιους 1837, 17 Δεκεμβρίου γεώργ. δάσκαλος γράφω ὁ ἀμαρτωλλῶς».

Ἐνθύμησις εἰς μηναιῶν Ἰουλίου τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Δημητρίου Ζέλοβας ἐκδοθὲν ἐν Βενετίᾳ τῷ 1778 ὑπὸ τοῦ τυπογραφείου Δημητρίου Θεοδοσίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων.

146

[1838] «1838 εκανε χημονας στο μουλαληκι κε χαθηκε το βιο ολο»
«1848 ομοιο εκανε χειμονας κε χαθηκαν παντελοιο» (δι' ἄλλης χειρός).
«1858 ομοιο χημονας ομοιο δεν χαθηκαν ολα τα ζωα» (δι' ἄλλης χειρός).

Ἐνθυμήσεις εἰς βιβλίον τῆς ἐκκλησίας Ἀνθοχωρίου τοῦ Μετσόβου.

147

[1838] «Ἐξωγραφῆθη 1838 διὰ χειρός Ἀναστασίου Χιονιδιάτου».

Ἐπιγραφή εἰς τὴν ἐν Κουκουλίῳ τοῦ Ζαγορίου οἰκίαν τοῦ Χρίστου Οἰκονόμου μέλους τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, ἀδελφοῦ τοῦ πολλοῦ Μάνθου Οἰκονόμου τοῦ Γραμματέως τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ (βλ. Ἀραβαντινοῦ, Ἱστορία Ἀλῆ πασσᾶ σ. 469 καὶ Λαμπρίδου Ζαγοριακὰ σ. 31).

148

[1842] «1842 Ἰουλίου 12 ηρθεν στο χωριο μας ο ασκητης Νικηφόρος ιερομοναχος και εδίδαξε περι πιστεωο απο τὸ μοναστηρι του αγιου αθανασίου απο Βέργια»¹.

Ἐνθύμησις εἰς βιβλίον τῆς ἐκκλησίας Ἀνθοχωρίου (τ. Ντερβερίστας) τοῦ Μετσόβου.

149

[1844] «Ἱστορήθη ὁ παρὼν διὰ συνδρομῆς καὶ ἀναλώμασι τοῦ Πανοσιωτάτου κυρίου Δαμασκηνοῦ Ἱερομονάχου καὶ Φωτεινῆς μοναχῆς ἐξ ἐπαρ-

¹) Πρόκειται περὶ τῆς πόλεως Βερροίας.

χίας 'Ιωαννίνων ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου 'Ιωαννίνων κυρίου 'Ιω-
ακείμ κατὰ τὸ 1844 Μαρτίου 2.»

'Επιγραφή ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ νάρθηκος τοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου
τῆς μονῆς Ρογγοβοῦ παρὰ τὸ Τσεπέλοβον τοῦ Ζαγορίου.

150

[1844] «'Εκτίσθη τοῦτο τὸ κελίον τῶν λιγδατισῶν εἰς τὰ 1486. 'Εξε-
καινουργήθη σήμερον ἀπὸ τῆν μεγάλην καλογραίαν τῆν 'Ελισάβετ Στεφάνου
Τζούνη εἰς τὰ 1844 'Απριλ. 15».

'Επιγραφή ἐπὶ οἰκίας χρησιμευούσης ὡς κελίον καλογραιῶν παρὰ τὸ
'Αρχιμανδρεῖον τῶν 'Ιωαννίνων. Σχετικῶς πρὸς τὰς καλογραίας ταύτας βλ.
'Ι. Λαμπρίδου, 'Ηπειρωτικὰ Μελετήματα. Περιγραφή τῶν 'Ιωαννίνων (σ.
61-63).

151

[18(45;)] Τὸ χωρίον μας, ἀγαπητοὶ χωριανοί, εὐρίσκεται ἐδῶ κτι-
σμένο ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ πῆραν οἱ Τοῦρκοὶ τὴν Πόλι. 'Ἦταν τὰ σπίτια ὅλα
μαζὶ ὅπως καὶ τώρα, εἶχαμε 5 ἐκκλησίες σὲ διάφορα μέρη "Αγ. Γεώργιος,
"Αγ. Δημήτριος, "Αγ. Νικόλαος, Προφήτης 'Ηλίας καὶ ἅγ. Μηνᾶς. Πέρασαν
λίγα χρόνια καὶ ἔπεσε στὸ χωριὸ πανούκλα ποῦ χάθηκε τότε πολὺς κόσμος
ἀπὸ τὰ 59 σπίτια ποῦ ἦσαν ἔμειναν μόνον 6 καὶ αὐτὰ ἀπὸ τὸ φόβο τους
ἔφυγαν ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἔκτισαν σπίτια ἄλλοῦ καὶ χωριστὰ τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο,
ἵνα μὴ ἔρχονται οἱ ἄνθρωποι εἰς ἐπικοινωνίαν μεταξὺ των. Τὰ σπίτια αὐτὰ
ἦσαν ἓνα στὸ Κατσούφλι, ἓνα στὸ Κράβαρι, ἓνα στὰ Μαρμαράλωνα, ἓνα στὴν
'Αμυγδαλιὰ ἓνα στὸ λάκκο Κρασιά ἓνα στὴ ράχη λάη καὶ ἓνα στὸ Περπέρι.

Τότε ἀπὸ τὴν ἀσθένεια αὐτὴ εἶχε ρημάξει ἐντελῶς τὰ σπίτια ὅλα ἔπε-
σαν, αἱ ἐκκλησίαι ἐπίσης ἔπεσαν ὅλες, ζῶα πολὺ ὀλίγα εἶχαν μείνει. Πέρασαν
ἀπὸ τότε 150 χρόνια, ἡ ἀσθένεια ἔπαυσε πλέον ὁ κόσμος σιγὰ σιγὰ ἐπολλα-
πλασιάζετο. τὰ ζῶα ἐπίσης ἄλλὰ δὲν μπορούσαν πλέον νὰ ζοῦν χωριστὰ.
Σύμπτωσις ἐκείνη τῆ χρονιά ἦλθε στὸ χωριὸ μας ἓνας ἀπὸ τὰ Γιάννινα που
λέγονταν Βησαρίων εἶδε τὴν τοποθεσίαν καὶ ἐσκέφθη νὰ κτίσῃ τὴν ἐκκλη-
σίαν ἅγ. Γεώργιος καὶ νὰ μαζευτοῦν ὅλα τὰ σπίτια γύρω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία
ἔτσι καὶ ἔκανε. Κάλεσε μερικὸς ἀπὸ τὸ χωριὸ ἔκοψαν τὸ δάσος ποῦ ἦταν
γύρω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία μὲ τὰ ξύλα αὐτὰ ἔκτισαν ἔπειτα τὴν ἐκκλησίαν, ἐπλή-
ρωσε κτίστας καὶ ἔτσι ἔκτισε προσωρινῶς μίαν μικρὰν ἐκκλησίαν ἅγιος
Γεώργιος. ὁ κόσμος ἔπειτα ἔκτισαν σπίτια ὀλόγυρα ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, ὁ ἀριθ-
μὸς τῶν οἰκιῶν ἔφθασε πάλιν τὰς 59.

Διὰ νὰ σημειώσω τὸ παρὸν διὰ νὰ τὸ ἔχωμεν εἰς ἐνθυμον ἔλαβα τὴν
ἄδειαν ἀπὸ τὸ φερμάνι τῶν σπαῖδων, ἵνα γνωρίζετε πῶς ἦταν ἡ ἀρχὴ του
καὶ πῶς βρέθηκε σήμερον. Σὰς τὸ λέω καὶ πάλιν, ὅτι ὅποιοςδήποτε θελήσῃ
ποτὲ νὰ σᾶς πάρῃ τὸ χωριὸ ἢ μέρος ἀκόμη ἀπὸ τὸν τόπο μας νὰ του δι-